

Asia: VN/727/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

SYL kiittää mahdollisuudesta lausua esitetystä luonnoksesta jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyvistä laeista. SYL kannattaa keinoja uudelleen kouluttautumismahdollisuuksien lisäämiseksi ja osaamisen päivittämisen tukemiseksi.

SYL:n keskeinen huoli liittyy siihen kuinka koulutuksen järjestäjät on huomioitu sekä uuden keskuksen suunnitteluvaiheessa että myöhemmin keskuksen aloittaessa toimintansa. Koulutuksen tehtävä on muokata ja rakentaa yhteiskuntaa luoden samalla uudenlaista työllisyyttä. Koulutuksen järjestäjät ovat avainasemassa tulevaisuuden osaajien kouluttamisessa, ja heidän osaamisensa päivittämisessä, eikä koulutuksen järjestäjiä tule näin ollen unohtaa vaan pikemminkin ottaa tiiviimmin osaksi keskuksen toimintaa. Palvelukeskuksen tulee osata ammentaa tätä osaamista, jota suomalainen koulutusjärjestelmä pitää sisällään.

Esitetystä luonnoksesta ei myöskään käy yksiselitteisesti ilmi kuinka paljon tuleva palvelukeskus ja sen kautta toteutettu koulutus vaatii resursseja korkeakouluilta ja oppilaitoksilta. SYL on huolissaan erityisesti siitä, että korkeakoulujen jo entuudestaan suuri työmäärä kasvaa, mutta resurssit tehtävien toteuttamiseen eivät. Palvelukeskuksen ei saa vaikuttaa negatiivisesti korkeakoulujen perustehtävien hoitoon eikä palvelukeskuksen kautta toteutettava koulutus saa viedä liikaa resursseja opetushenkilökunnalta ja sitä kautta tutkintokoulutukselta. SYL toivookin tarkennuksia siihen kuinka paljon resursseja koulutuksen järjestäjiltä (erityisesti yliopistoilta) vaaditaan palvelukeskuksen kautta saatavien tehtävien suorittamiseen.

Lisäksi SYL katsoo todella tärkeäksi tiedostaa sen, että palvelukeskuksella on kaksi hyvin erilaista kohderyhmää joita se tavoittelee (työssä olevat ja työvoiman ulkopuolella olevat). On äärimmäisen

tärkeää, että työelämän ulkopuolelta tulevalle kohderyhmälle on tarjolla riittävästi muutakin tukea kuin koulutusta. Vaikka koulutus on tärkeää työllistymisen näkökulmasta, se ei riitä mikäli työelämän ulkopuolelta tulevalle henkilölle ei ole riittävästi muuta työllistymistä edesauttavaa tukea tarjolla. SYL painottaakin, että palvelukeskuksen on toiminnassaan riittävästi huomioitava monipuolisen ja yksilöllisen tuen tarjoaminen tai tuen saannin varmistaminen.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

1. Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi

Koulutuksen järjestäjien ja palvelukeskuksen välistä yhteistyötä on kehitettävä sekä selkeytettävä miten vastuu ohjauksesta jakautuu. Opiskelua koskevan ohjauksen on ensisijaisesti oltava koulutuksen järjestäjän vastuulla, mutta tässä on huomioitava riittävä resursointi, jotta ohjaus voidaan toteuttaa laadukkaasti. Työllistymistä ja opintoihin ohjaavaa työtä voidaan toteuttaa palvelukeskuksessa, mutta tässä on huomioitava ohjaajan vaadittava ammattiosaaminen. Lisäksi palvelukeskuksen toiminnassa on osattava tehokkaasti hyödyntää jo olemassa olevia koulutuksen tietovarantoja, rekistereitä ja digihankkeita huomioiden opiskelijakeskeisyys ja opiskelijan oikeudet omistamaansa tietoon.

2. Osaamis- ja työvoimatarpeen ennakointi

Luonnoksessa sanotaan, että "Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annettavassa laissa ei säädettäisi tarkemmin palvelukeskuksen toteuttaman osaamis- ja työvoimatarpeen ennakoinnin suhteesta muiden toimijoiden lakisääteisiin ennakointitehtäviin". SYL kuitenkin kokee, että palvelukeskukselle annettavaa ennakointitehtävää sekä sen suhdetta muihin toimijoihin olisi syytä tarkentaa.

3. Koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden valtionavustusten myöntäminen ja hankinta

Eniten avoimia kysymyksiä SYL:n näkökulmasta kohdistuu koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden valtionavustuksiin sekä hankintatoimintaan. SYL kannattaa uudenlaisten osaamiskokonaisuuksien tarjonnan lisäämistä, mutta katsoo, että tämä olisi mahdollista toteuttaa nykyisen koulutusjärjestelmän ja ohjauksen avulla. Esityksessä jää epäselväksi palvelukeskuksen koulutus ja muiden osaamispalveluiden suhde ja vaikutus nykyisiin koulutuksen järjestäjien toteuttamiin jatkuvan oppimisen palveluihin kuten markkinaehtoiseen täydennyskoulutukseen ja tutkintoon johtamattomaan koulutukseen, joka nyt on kohdistettu työikäiselle väestölle. SYL pitää tärkeänä, että uusi toiminta ei vaaranna yliopistojen perustehtäviä.

SYL kaipaakin täsmennyksiä myös hankintaprosessiin sekä koulutuksen järjestäjien että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien näkökulmasta. Edellä mainittujen lisäksi toivomme esityksessä tarkennusta siihen, mikä on oppijan juridinen asema koulutuksissa.

Kiitämme, että esityksessä on huomioitu hankintojen laatuvaatimukset. SYL pitää erittäin tärkeänä, että hankintana toteutettavaan koulutukseen kohdistetaan erittäin tarkkaa harkintaa ja tuotettava koulutus on laadukasta. Hankintapyynnössä mainittujen laatuvaatimusten lisäksi on varmistettava, että ne toteutuvat myös itse koulutuksessa ja laadun rinnalla tulee huomioida laadunhallinta. SYL toivookin tarkennusta siihen, miten koulutuksen ja osaamispalveluiden laatu toteuttamisessa varmistetaan. Lisäksi koulutuksen järjestäjän myöntämästä todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettun koulutuksen vaatimustaso laajuuden ja keskeisten sisältöjen lisäksi.

4. Alueellisten palveluekosysteemien ja ylläalueellisen yhteistyön tuki

SYL pitää tärkeänä palvelukeskuksen tehtävää alueellisesti ja ylläalueellisesti. Kiitämme esityksessä tehtyä huomiota koulutuspalveluiden tuottajien kanssa tehtävän alueellisen työn tunnistamisesta. Esitämme, että § 7 huomioitaisiin nykyistä paremmin palveluiden tuottajat eli koulutuksen järjestäjät ja TE-palvelut.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

Esityksessä ehdotetaan, että palvelukeskuksen johtajan strategisena tukena toimisi jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto. SYL esittää, että 4 § neuvoston jäseniin lisätään oppilaitosten ja korkeakoulujen edustus. Koulutuksen järjestäjien velvollisuuksia jatkuvan oppimisen toteuttamisessa on lisätty viime vuosina merkittävästi. Toisaalta palvelukeskuksen tehtävät koskettavat laajalti koulutussektoria perustellen koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten edustuksen huomioimista neuvoston jäsenistössä.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

SYL kaipa esitykseen tarkennusta siihen, millaiset vaikutukset palvelukeskuksen koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoilla on nykytilaan ja jo nyt toteutettavaan jatkuvan oppimisen toimintaan oppilaitoksissa ja korkeakouluissa. SYL pitää tärkeänä, että kokonaiskuva koulutuspolitiikan ohjauksesta ei pirstaloitu.

Esityksestä jää myös epäselväksi, miten koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuotojen on ajateltu keskenään jakautuvan sekä kuka milloinkin tekee päätöksen rahoituksen kohdentamisesta. Aliedustettujen ryhmien kouluttautumismahdollisuuksien ja työuran aikaisen oppimisen edistäminen on hyvin kannatettavaa, mutta tämä ei saa vaarantaa tutkintokoulutuksen resursseja.

SYL huomauttaa myös, että esityksessä ei ole huomioitu, että koulutukseen ja osaamispalveluihin osallistuminen vaatii paitsi rahallisia resursseja, niin myös aikaa sekä työnantajalta erilaisia joustoja.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Korkeakoulujen tehtävät ovat lisääntyneet samalla kun aloituspaikkoja ja tutkintotavoitteita on nostettu. SYL pitää erityisen tärkeänä, että jatkuvan oppimisen palvelukeskus ei heikennä

tutkintokoulutuksen resursseja tai merkittävyyttä. Julkisen koulutustarjonnan tulee jatkossakin olla jatkuvan oppimisen järjestelmän keskiössä. Palvelukeskukselle kohdistetut tehtävät ovat laajoja suhteessa kohdistettujen resurssien suuruuteen. Esityksestä tulisi käydä ilmi nykyistä selkeämmin tehtävien välinen priorisointi ja painotukset. SYL katsoo, että palvelukeskuksen resurssien tarvetta tulisi tarkastella myös pitkällä tähtäimellä ja esityksessä tulisi ottaa kantaa siihen, miten palvelukeskuksen toiminta rahoitetaan tulevaisuudessa.

SYL kyseenalaistaa uudistuksessa käytetyn rajauksen, jossa vähintään 25-vuotiaat nähdään ensi sijassa työikäisinä ja työikäisille kohdistetaan erityisesti tutkintokoulutuksen ulkopuolista koulutusta. Työikäisen väestön oppimisen tarpeet eivät rajoitu vain lyhytaikaiseen kouluttamiseen, eikä heitä näin tule rajata tutkintokoulutuksen ulkopuolelle.

Sillanpää Jani

Suomen ylioppilaskuntien liitto ry. - Ainomaija Rajoo